

Buro de Brug Rapporten

B22-486

Quickscan, Kabelverbinding 110 kV
Heveskes, Gemeente Eemsdelta

Status: Definitief

16/09/2022

Colofon

ISSN 2468-6727

Auteur(s) M.F. Honshorst

Copyright © 2022 Buro de Brug
www.burodebrug.nl

Administratieve gegevens

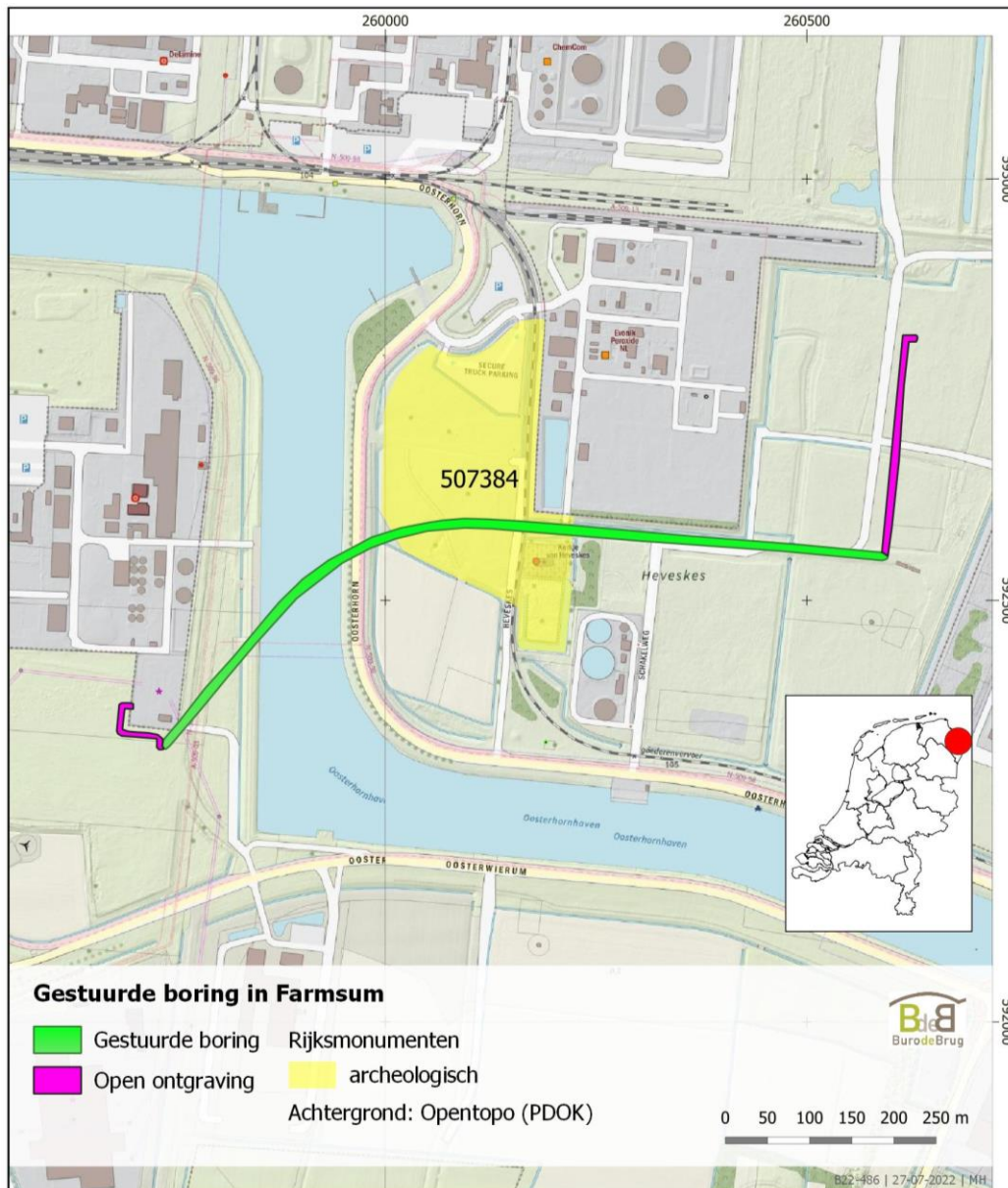
Projectnaam	Quickscan Kabelverbinding 110 kV Heveskes
Opdrachtgever	Movares
Contactpersoon	Wessel Arnold van Movares wessel.arnold@movares.nl
Uitvoerder	Buro de Brug
Autorisatie	drs. J.W. Oudhof j.w.oudhof@burodebrug.nl 06-25289957
Projectcode Buro de Brug	B22-486
Betrokken projectmedewerkers	Projectleiding: J.W. Oudhof Quickscan: M.F. Honshorst
Bevoegd gezag	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)/ Gemeente Eemsdelta
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Groningen, gemeente Eemsdelta, Farmsum
Toponiem	Farmsum
Rapportversie	Definitief
Datum rapport	16/09/2022

Inhoud

1. Aanleiding	4
2 Inleiding	5
4. Archeologisch beleid	6
5. Archeologische verwachting	7
6. ARCHIS.....	8
7. Conclusie en advies	9
8. Bronnen.....	10
8.1 Websites.....	10
8.2 Literatuur.....	10
9. Bijlagen	11
9.1 Bijlage 1: Geplande kabelverbinding	11
9.2 Bijlage 2: Emailverkeer met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	12

1. Aanleiding

Tussen juni - september 2022 heeft Buro de Brug in opdracht van Movares een archeologische quickscan uitgevoerd. De aanleiding van deze quickscan zijn de geplande werkzaamheden voor de aanleg van een 110 kV kabelverbinding nabij de Oosterhorn te Farmsum. In één tracé van ca. 1.400 m wordt op deze locatie een kabelverbinding aangelegd d.m.v. een gestuurde boring met open ontgravingen aan beide weerszijden (afb. 1).

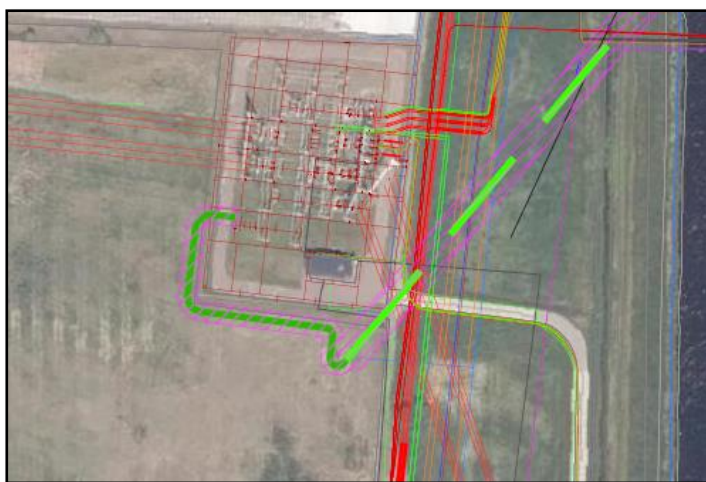

Afbeelding 1. Tracé van de kabelverbinding met één gestuurde boring en open ontgravingen aan weerszijden met de locatie van het Rijksmonument (Heveskes).

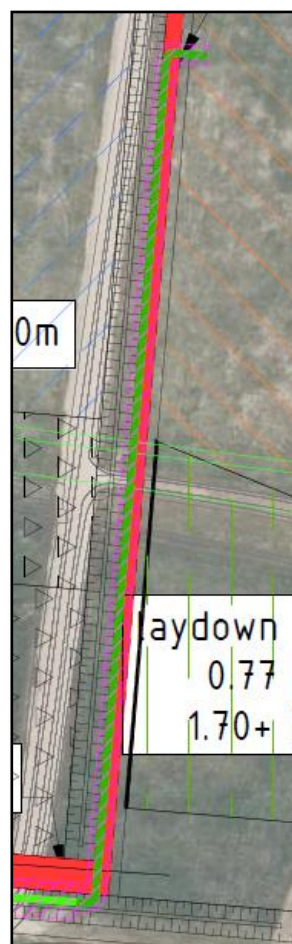
2 Inleiding

Het tracé ligt tussen hoogspanningsstation Delfzijl-Weiwerd (DZW110) en de toekomstige waterstoffabriekslocatie op het Heveskesterrein. De gestuurde boring wordt ingezet op het recent bouwrijp gemaakte Heveskesterrein en heeft haar uittredepunt ten zuiden van DZW110. De gestuurde boring heeft een lengte van ca. 1.000 m en ligt op ca. NAP – 30 m. De boring ligt langs de noordzijde van het Heveskesklooster en kruist vervolgens een spoorlijn en het Oosterhorn met haar waterkeringen.

De open ontgravingen vinden plaats rondom DZW110 en aan de oostzijde op het Heveskesterrein, waarbij de kabels op een diepte van 1,2 m -mv liggen (zie afb. 2 en 3 waar de groene gestreepte lijn overgaat in een doorlopende groene lijn). De sleuven worden ca. 3 m breed en worden tot 1,5 m -mv ontgraven. Bij kruisingen van de leidingenstroken wordt de kabel op 2,7 m -mv aangelegd. Dit betekent dat de westelijke open ontgraving een oppervlakte behelst van 110 m (lang) x 3 m (breed) = ca. 330 m². De oostelijke open ontgraving kent een oppervlakte van 270 m (lang) x 3 m (breed) = ca. 810 m².

Afbeelding 2. Open ontgraving aan de westkant van de tracés (bron: Movares).

Afbeelding 3. Open ontgraving aan de oostkant van de tracés (bron: Movares).

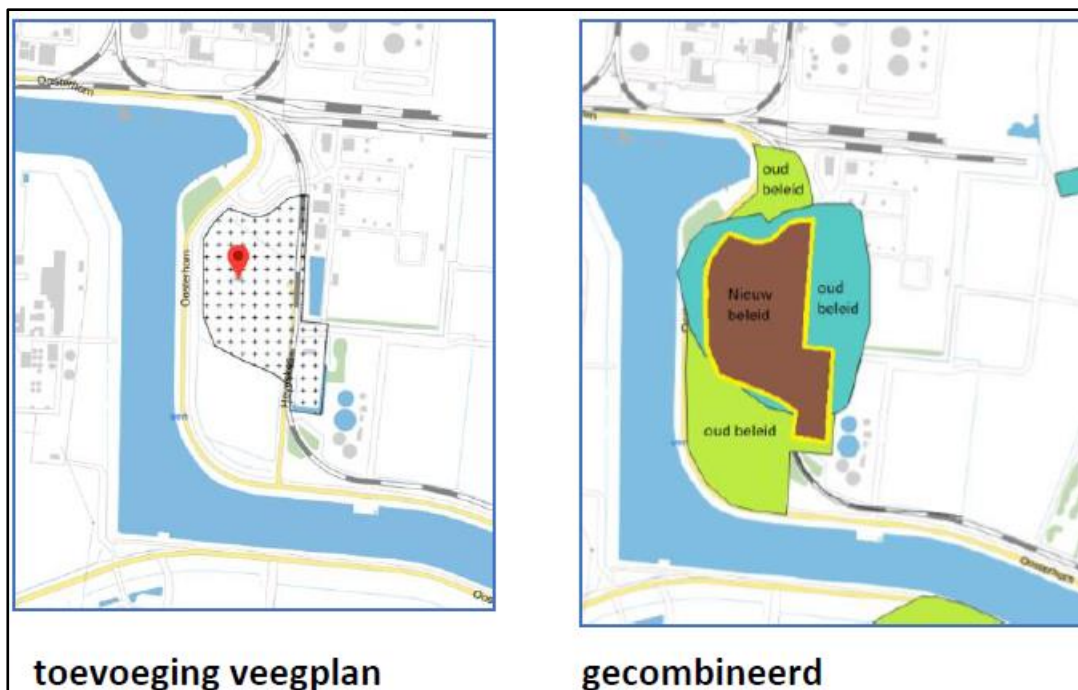
4. Archeologisch beleid

Zoals op afbeelding 1 te zien is, loopt de gestuurde boring door een archeologisch rijksmonument (monumentnummer 507384), namelijk een terrein met resten van een wierde. Om deze reden is de RCE bevoegd gezag voor het tracé van de kabelverbinding op de locatie van het rijksmonument. Dit terrein is eveneens een AMK-terrein (monumentnr. 16047) een terrein van hoge archeologische waarde met resten daterende tussen de Romeinse tijd tot en met de Nieuwe Tijd.¹

Het plangebied ligt tevens in het vigerende bestemmingsplan 'Facetplan Cultuurhistorie' (vastgesteld op 26/11/2020) (afb. 4).² Delen van het plangebied bevinden zich in terreinen met een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 2', 'Waarde Archeologie 3' en 'Waarde Archeologie 4'. Voor zowel waarde 2, 3 als 4 geldt dat een omgevingsvergunning vereist is voor het graven van sleuven breder dan 0,5 m en dieper dan 1 m ten behoeve van het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies.

In 2022 is het bestemmingsplan 'Veegplan Eemsdelta 2022' (vastgesteld op 09/06/2022) toegevoegd (afb. 5).³ Het grootste deel van het plangebied kent geen archeologische dubbelbestemming. Slechts een deel van het gebied heeft een dubbelbestemming met een 'Waarde Archeologie 1' toegekend gekregen. Voor de werkzaamheden in gebieden waar wel een dubbelbestemming van kracht is ('Waarde Archeologie 1 Delfzijl' is een omgevingsvergunning vereist voor het graven van sleuven breder dan 0,5 m en dieper dan 1,0 m -mv ten behoeve van het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies. Voor de geplande werkzaamheden in de gebieden zonder archeologische dubbelbestemming is geen omgevingsvergunning vereist.

Omdat de geplande werkzaamheden een gestuurde boring betreffen in de gebieden waar een dubbelbestemming van kracht is, worden de vrijstellingsgrenzen niet overschreden. Hierdoor is *geen* omgevingsvergunning vereist.⁴

Afbeelding 4. Het gecombineerde archeologiebeleid uit het Bestemmingsplan 'Facet Cultuurhistorie' uit 2020 en met de toevoeging van het 'Veegplan Eemsdelta' uit 2022 (bron: www.ruimtelijkeplannen.nl).

¹ www.rce.webgispublisher.nl.

² www.ruimtelijkeplannen.nl.

³ www.ruimtelijkeplannen.nl.

⁴ Edens, 2021.

5. Archeologische verwachting

Op de bodemkaart is te zien dat het plangebied zich voornamelijk op poldervaaggronden bevindt gekenmerkt door zware zavel en klei. Op de bodemkaart is daarnaast de zone met dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 1 Delfzijl' aangeduid als 'wierde/ terp'. De rest van de tracés gaan door de Oosterhornhaven of liggen in een sterk opgehoogd terrein. Overigens is het plangebied niet gekarteerd op de geomorfologische kaart, maar ligt het wel dichtbij 'vlaktes van getij-afzettingen en getij- inversierug'. Op de archeologische beleidskaart van de voormalige gemeente Delfzijl wordt duidelijk dat alleen het meest oostelijke gedeelte van de tracés in een zone vallen met de top van het pleistoceen binnen 3 m -mv.⁵ Afgeleid van boorgegevens uit het DINoloket⁶ en de hoogtekaart van de top van de pleistocene afzettingen ligt de top van het pleistoceen tussen de 2 - 4 m -mv. Ter hoogte van de terp is dit in ieder geval dieper dan 5 m, waarvan het meeste tussen de 6 - 8 m -mv ligt.⁷

Artikel 20 Waarde - Archeologie 1 Delfzijl

20.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1 Delfzijl' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de bescherming van archeologische waarden.

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de regels van dit artikel vóór de bepalingen die ingevolge van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

20.2 Bouwregels

Voor het bouwen van bouwwerken is een vergunning van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed noodzakelijk. Een aanvraag daartoe dient bij Burgemeester en Wethouders van de gemeente Delfzijl te worden ingediend.

20.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Voor het aanleggen van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden, is een vergunning van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed noodzakelijk. Een aanvraag daartoe dient bij de gemeente Eemsdelta te worden ingediend.

Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning krachtens de Erfgoedwet een beschermd monument af te breken, te verstoren of in enig opzicht te wijzigen.

Afbeelding 5. De toevoeging uit het Veegplan 2022 (bron: www.ruimtelijkeplannen.nl).

⁵ Van Beek & Vos 2008.

⁶ www.dinoloket.nl.

⁷ Edens, 2021.

6. ARCHIS

In ARCHIS staat de zone met dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 1 Delfzijl' omschreven als 'terrein met resten van een wierde'. Dit terrein is een rijksmonument (monumentnummer 507384). De wierde Heveskes maakt deel uit van een wierdengroep op een kwelderrug langs de zuidoever van de Eems. Onderzoek in 1994 heeft aangetoond dat de wierde oorspronkelijk bestond uit twee terpjes. Op het doortrapte kwelderoppervlak werden vondsten uit begin van de jaartelling aangetroffen. De oudst aangetroffen bewoningsresten zullen van de 8^e en 9^e eeuw dateren. De wierde was dus bewoond rond het begin van de jaartelling en is continue bewoond geweest sinds de Vroege Middeleeuwen.

In 1993 werd aangetoond dat de wierde in de Middeleeuwen nog aanzienlijk opgehoogd en vergroot is. Aangetroffen werden onder andere de funderingsleuf van een omgracht steenhuis. De kerk en het steenhuis (een omgracht rechthoekig erf met een huis) bevonden zich op het hoogste deel van de wierde (monumentnummer 5367), waarvan het oostelijk deel is afgegraven. Hierdoor is alleen het westelijke deel van de wierde beschermd. De kerk dateert mogelijk uit de 12^e en 13^e eeuw en het Steenhuis werd mogelijk in de 13^e eeuw gebouwd. In de 14^e eeuw moet het Steenhuis weer zijn verdwenen. In 1996 en 1997 werd op de wierde op verschillende plaatsen Middeleeuws en Post-Middeleeuws materiaal gevonden. Van de oude wierdestructuur resten momenteel nog delen van de ringsloot, het kerkhof en het ten zuiden aangrenzende omgrachte erf van de voormalige pastorie. Van de bebouwing is de grote schuur inmiddels verdwenen. Wel is de Middeleeuwse kerk nog aanwezig en ooit gerestaureerd. Uit het onderzoek in 1994, in de noordelijke flank, bleek dat de conservering van het onderste wierdepakket goed is. De gaafheid en conservering van de vindplaats zijn goed. Besloten is ook het noordoostelijke deel van de wierde te beschermen middels een AMK-terrein.⁸

⁸ [www.archis.cultureelerfgoed.nl/zoekenenvinden/#/rijksmonument/search/\(rijksmonument:\(fields:\(\('*':507384'\)\)\)\)](http://www.archis.cultureelerfgoed.nl/zoekenenvinden/#/rijksmonument/search/(rijksmonument:(fields:(('*':507384'))))).

7. Conclusie en advies

In het deelgebied met dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 1 Delfzijl' ligt een terrein met een zeer hoge archeologische verwachting. Dit betreft een beschermd rijksmonument (507384), namelijk de wierde Heveskes. Hier worden met name intacte wierdelagen, en archeologische sporen en/of resten vanaf de IJzertijd en in ieder geval tot en met de Middeleeuwen verwacht. Om deze reden is de RCE bevoegd gezag voor de tracés van de kabelverbinding op de locatie van het rijksmonument.

Het plangebied ligt tevens in het vigerende bestemmingsplan 'Facetplan Cultuurhistorie' (vastgesteld op 26/11/2020) (afb. 4).⁹ Delen van het plangebied bevinden zich in terreinen met een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 2', 'Waarde Archeologie 3' en 'Waarde Archeologie 4'. Voor zowel waarde 2, 3 als 4 geldt dat een omgevingsvergunning vereist is voor het graven van sleuven breder dan 0,5 m en dieper dan 1 m ten behoeve van het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies.

In 2022 is het bestemmingsplan 'Veegplan Eemdelta 2022' (vastgesteld op 09/06/2022) toegevoegd (afb. 5).¹⁰ Het grootste deel van het plangebied kent geen archeologische dubbelbestemming. Slechts een deel van het gebied heeft een dubbelbestemming met een 'Waarde Archeologie 1' toegekend gekregen. Voor de werkzaamheden in gebieden waar wel een dubbelbestemming van kracht is ('Waarde Archeologie 1 Delfzijl' is een omgevingsvergunning vereist voor het graven van sleuven breder dan 0,5 m en dieper dan 1,0 m -mv ten behoeve van het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies. Voor de geplande werkzaamheden in de gebieden zonder archeologische dubbelbestemming is geen omgevingsvergunning vereist. Kortom, omdat de geplande werkzaamheden een gestuurde boring betreffen in de gebieden waar een dubbelbestemming van kracht is, worden de vrijstellingsgrenzen niet overschreden. Hierdoor is *geen* omgevingsvergunning vereist.¹¹

De werkzaamheden die door de wierde gaan, bestaat uit één gestuurde boring. Indien deze gestuurde boring onder het wierdepakket kan worden aangelegd, is er vanuit archeologisch oogpunt geen nader onderzoek nodig. Het wierdepakket is in ieder geval 1,5 m dik, en ligt mogelijk onder een pakket opgebrachte grond van 1 m dik. Met de diepte van het Pleistocene oppervlak op deze locatie in acht genomen, wordt aangeraden om de gestuurde boringen op minimaal 4 m -mv uit te voeren. Dit betekent dus op 4 m -mv *afstand* van de wierde (onder de hoogte van de wierde is dit het dubbele, want de wierde is op zijn hoogste punt wel 3 of 4 m hoog).

Dit selectieadvies is goedgekeurd door het bevoegd gezag, door de heer J. Stöver van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed op 13 juli 2022 (zie bijlage 2) en de gemeente Eemdelta op 13 september 2022.

⁹ www.ruimtelijkeplannen.nl.

¹⁰ www.ruimtelijkeplannen.nl.

¹¹ Edens, 2021.

8. Bronnen

8.1 Websites

www.legendageomorfologie.wur.nl
www.archis.cultureelerfgoed.nl
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl
www.zoeken.cultureelerfgoed.nl
www.ahn.nl
www.dinoloket.nl
www.gahetna.nl
www.kadaster.nl
www.nimh-beeldbank.defensie.nl
www.geologievannederland.nl
www.hisgis.nl
www.nationaalgeoregister.nl
www.pdok.nl
www.rijksoverheid.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.sikb.nl
www.topotijdreis.nl
www.archis.cultureelerfgoed.nl

8.2 Literatuur

Bakker, H. de/ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (PUDOC).

Barends, S., *et al.*, 1993: *Het Nederlandse landschap: een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Beek, J.L., van & P.C. Vos. 2008. Regio Noord-Groningen, gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsmond, Appingedam en Delfzijl: archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart. *RAAP-rapport 1732*, Drachten.

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A. / E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

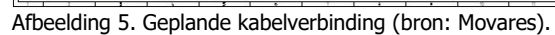
Edens, E., 2021: Quickscan Archeologie Oosterhorn te Farmsum (gemeente Eemsdelta). *Antea Group memonummer 0470116.120-ARO*, Almere.

Gemeente Eemsdelta, 2022: *Bestemmingsplan: Veegplan Eemsdelta 2022*, Almelo: BJZ.nu.

Geudeke, P.W. (red.), 1990: Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000 – 1: West-Nederland 1839-1859, Groningen.

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T. E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/ Houten.

9.1 Bijlage 1: Geplande kabelverbinding

9.2 Bijlage 2: Emailverkeer met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Maaïke Honshorst

Van: Stöver, Jos <J.Stover@cultureelerfgoed.nl>
Verzonden: Tuesday, 12 July 2022 17:14
Aan: Maaïke Honshorst
Onderwerp: RE: Gestuurde boringen Heveskesklooster
Bijlagen: B22-486_Quickscan_Delfzijl_Heveskesklooster_concept1.0.pdf

Beste Maaïke,

Het gaat niet om Heveskesklooster, maar om Heveskes, een dorpswierde. Heveskesklooster ligt een stukje verder naar het zuiden. Overigens is dat ook een archeologisch rijksmonument. Verderop in de tekst gaat het goed. Ik heb hier en daar wat opmerkingen in de tekst gezet.

Verder akkoord met de conclusie. Als de leiding 4 meter onder het maaiveld komt te liggen (althans het maaiveld buiten de verhoging van de wierde, wordt er geen schade aangericht aan het bodemarchief.

Met vriendelijke groet,

Jos Stöver

Dr. R.J. Stöver

Adviseur Archeologie

.....
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Smallepad 5 | 3811 MG |
Postbus 1600 | 3800 BP | Amersfoort

.....
T 06-22693655

M 033-4217265

F 033-4217799

j.stover@cultureelerfgoed.nl

www.cultureelerfgoed.nl

.....
ma, di, do, vrij

Van: Maaïke Honshorst <m.honshorst@burodebrug.nl>

Verzonden: dinsdag 12 juli 2022 16:49

Aan: Stöver, Jos <J.Stover@cultureelerfgoed.nl>

CC: Jan-Willem Oudhof <j.w.oudhof@burodebrug.nl>

Onderwerp: Gestuurde boringen Heveskesklooster

Beste de heer J. Stöver,

Zoals net afgesproken aan de telefoon hierbij de mail nu met de Quickscan toegevoegd (over de twee gestuurde boringen bij het Heveskesklooster (rijksmonument) in de gemeente Eemsdelta).

Ik zie graag uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Maike Honshorst BA
Junior adviseur
Buro de Brug
Kanaaldijk 12
1458 PP Spijkerboor
t: 020-4866685
m: 06-23567082
e: m.honshorst@burodebrug.nl
w: www.burodebrug.nl

*Ik ben werkzaam op dinsdagen en woensdagen
Bij urgentie; mail mijn collega Jan-Willem Oudhof ([j.w.oudhof@burodebrug](mailto:j.w.oudhof@burodebrug.nl))

